

Sygn. akt I ACa 451/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

(...) SA J. G.

Sędziowie SA Anna Cesarz

del. SO Barbara Bojakowska (spr.)

Protokolant stażysta Lidia Milczarek

po rozpoznaniu w dniu 13 października 2015 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **W. P., G. P.**

przeciwko **Towarzystwu (...) w W.**

przy udziale interwenienta ubocznego po stronie pozwanej - (...) Spółki Akcyjnej z **siedzibą w W.**

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 29 stycznia 2015 r. sygn. akt II C 602/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach 1, 2, 3, 4, 5 w ten tylko sposób, że:

a) obniża kwotę zasądzoną na rzecz W. P. w pkt. 1 sentencji z 60.000 złotych do kwoty 45.000 (czterdziestu pięciu tysięcy) złotych;

b) obniża kwotę zasądzoną na rzecz G. P. w pkt. 2 sentencji z 60.000 złotych do kwoty 45.000 (czterdziestu pięciu tysięcy) złotych;

c) obniża kwotę zasądzoną na rzecz W. P. i G. P. w pkt. 3 sentencji z 3.069,65 złotych do kwoty 1.371,40 (jeden tysiąc trzysta siedemdziesiąt jeden 40/100) złotych;

d) obniża w pkt. 5 sentencji należność podlegającą pobraniu od strony pozwanej z kwoty 6.000 złotych do kwoty 2.500 (dwa tysiące pięćset) złotych;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. nie obciąża powodów obowiązkiem zwrotu stronie pozwanej oraz interwenientowi ubocznemu części należnych kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 451/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 stycznia 2015 roku Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie z powództwa W. P. i G. P. przeciwko Towarzystwu (...) w W. Biuru Regionalnemu w Ł., z udziałem (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w S. jako interwenienta ubocznego po stronie pozwanej, o zadośćuczynienie, zasądził od pozwanego na rzecz W. P. kwotę 60.000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 15 marca 2013 roku do dnia zapłaty oraz na rzecz G. P. kwotę 60.000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 15 marca 2013 roku do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie oddalił powództwo.

Sąd Okręgowy orzekł ponadto o kosztach procesu, o nieuiszczonych kosztach sądowych oraz o nadpłaconej zaliczce na poczet wydatków.

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany, który zaskarżył przedmiotowe orzeczenie w części: w pkt. 1. w zakresie kwoty 30.000 zł zasądzonej na rzecz W. P., w pkt. 2. w zakresie kwoty 30.000 zł. zasądzonej na rzecz G. P., a także w pkt 3. i 5. w zakresie kosztów procesu.

Skarżący sformułował następujące zarzuty pod adresem powyższego rozstrzygnięcia:

- naruszenie art. 448 k.c. poprzez błędną ocenę, że dla powoda W. P. odpowiednim do rozmiaru krzywdy zadośćuczynieniem jest kwota 60.000 zł., zaś dla powoda G. P. odpowiednim do rozmiaru krzywdy zadośćuczynieniem jest kwota 60.000 zł;

- naruszenie art. 2 i art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej - poprzez przyznanie powodom zadośćuczynień w kwocie zdecydowanie odbiegającej wysokością od kwot, które uzyskały na mocy prawomocnych wyroków, w tym wyroków wydanych przez ten sam Sąd osoby dochodzące roszczeń tego samego rodzaju, w bardzo podobnych stanach faktycznych,

w szczególności przy bardzo podobnej sytuacji osobistej (z racji wieku, płci, sposobu życia przed wypadkiem), co narusza poczucie sprawiedliwości społecznej oraz zasadę równego traktowania obywateli przez władze publiczne, wyrażone w powołanych przepisach.

W oparciu o przytoczone zarzuty pozwany wniósł o zmianę wyroku poprzez obniżenie zasądzonych zadośćuczynień o 30.000 dla każdego z powodów oraz o orzeczenie o kosztach procesu według zasady ich stosunkowego rozłożenia, a także o zwrot kosztów procesu za instancję odwoławczą.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie jako bezzasadnej oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz każdego z powodów kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym według norm przepisanych.

Interwenient uboczny przyłączył się do złożonej przez pozwanego apelacji w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na częściowe uwzględnienie, chociaż nie wszystkie jej zarzuty są uzasadnione.

Na wstępie należy wskazać, że na mocy art. 387 § 2¹ k.p.c. Sąd drugiej instancji ograniczył uzasadnienie do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, ponieważ Sąd odwoławczy nie przeprowadził postępowania dowodowego ani nie zmienił ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, a w apelacji nie zgłoszono zarzutów dotyczących tych ustaleń. Należy tylko dodać, że Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, a na jego podstawie poczynił adekwatne do treści materiału dowodowego ustalenia faktyczne. Ustalenia te Sąd odwoławczy przyjmuje za własne, nie znajdując potrzeby ich ponownego szczegółowego przytaczania.

Trzeba podkreślić, że chociaż Sąd Okręgowy dokonał właściwych ustaleń, to jednak analiza zgromadzonego materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie prowadzi, w ocenie Sądu Apelacyjnego, do nieco odmiennych wniosków w zakresie wysokości należnego powodom zadośćuczynienia.

Trafny jest zarzut apelującego dotyczący naruszenia art. 448 k.c. polegający na błędnej ocenie, że kwota 60.000 zł stanowi adekwatną rekompensatę za doznane krzywdy związane ze śmiercią matki.

Wprawdzie ustalenie wysokości zadośćuczynienia pozostawiono dyskrecjonalnej władzy sędziego, to jednak jej wysokość podlega kontroli Sądu odwoławczego. Przepis art. 448 k.c. nie wskazuje bowiem kryteriów ustalenia wysokości zadośćuczynienia, wskazuje jedynie, że ma być to „odpowiednia suma”. Obszerne orzecznictwo i piśmiennictwo wypracowało jednak kryteria, które powinny być brane pod uwagę przy ocenie przez Sąd, jaka kwotę zadośćuczynienia należy uznać za „odpowiednią”, akcentując przede wszystkim potrzebę uwzględnienia rozmiaru krzywdy. Kryteriami oceny rozmiarów krzywdy mogą być

w odniesieniu do powodów: charakter więzi, jaka łączyła ich z tragicznie zmarłą matką, okoliczności, w jakich nastąpiła śmierć, skutki w postaci poczucia pustki, utraty radości życia, lęku przed przyszłością, a także wiek i sytuacja rodzinna pokrzywdzonych, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią tej osoby, rodzaj i intensywność więzi łączących pokrzywdzonych ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 99/05, LEX nr 198509, wyrok Sądu Najwyższego z 1 kwietnia 2004 r., II CK 131/03, LEX nr 327923, wyrok Sądu Apelacyjnego

w K. z 9 listopada 2011 r., I ACa 989/11). Godzi się dodać, że wysokość zadośćuczynienia powinna przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość, jednak musi być utrzymana w rozsądnych granicach.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił wszystkie okoliczności, które mają wpływ na wysokość przyznawanego zadośćuczynienia, ale wysnuł błędny wniosek, że kwoty w wysokości po 60.000 zł stanowią adekwatną rekompensatę doznanej przez apelujących krzywdy na skutek śmierci matki, ponieważ części okoliczności, które świadczyły o rozmiarze krzywdy powodów, nie nadał właściwego znaczenia, co skutkowało koniecznością dokonania korekty zaskarżonego wyroku. Z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, że Sąd pierwszej instancji istotną rolę w ustaleniu wysokości zadośćuczynienia przypisał ustaleniom z opinii biegłej psycholog, która stwierdziła, że na skutek śmierci matki nastąpiło obniżenie możliwości adaptacyjnych G. P. oraz zaburzenia w sferze emocjonalnej obu powodów. Nie uwzględnił natomiast dostatecznie opinii psychiatry z której wynika, że wprawdzie każdy z synów przeżywał żalobę, ale nie miała ona charakteru patologicznego i brak jest trwałego uszczerbku na zdrowiu.

Ponadto każdy z powodów ma swoją własną rodzinę, która nie tylko wspierała go w chwilach żałoby, ale także zmniejszała poczucie osamotnienia.

Wreszcie, o czym nie wspomina apelujący, powodowie otrzymali odszkodowanie z tytułu pogorszenia ich sytuacji majątkowej na skutek śmierci matki, gdzie przy jego ustaleniu uwzględniono także element szkody niemajątkowej, o czym świadczy uzasadnienie wyroku w sprawie II C 238/10, gdzie wprost wyartykułowano, że przy ustaleniu wysokości odszkodowania Sąd wziął po uwagę także nieekonomiczne elementy, jak silne poczucie krzywdy, niespodziewana strata, rozluźnienie więzów rodzinnych.

Wbrew jednak twierdzeniom skarżącego subiektywny charakter krzywdy ogranicza przydatność kierowania się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia sumami zasądzonymi z tego tytułu w innych przypadkach, jednak przesłanki tej całkowicie nie eliminuje. Ze względu na nieprzeliczalność krzywdy na pieniądze konfrontacja danego przypadku z innym może dać wyłącznie orientację co do wysokości odpowiedniego zadośćuczynienia zasądzanego w innym przypadku i pomaga uniknąć dysproporcji (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, OSNC 2005/2/40, wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2005 r., III CK 392/04, LEX nr 177203 i wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2008 r., II CSK 78/08, LEX nr 420389). Zasądzenie zatem w rozpoznawanej sprawie zadośćuczynienia w kwotach wyższych niż w judykatach przytoczonych przez apelującego z pewnością nie stanowi naruszenia zasad, o których mowa w art. 2 i art. 32 Konstytucji RP. Przede wszystkim skarżący nie przedstawił, w jakim stanie faktycznym zapadły wymienione przez niego orzeczenia, ograniczając się tylko do wymienienia relacji

pomiędzy powodami, a ich zmarłymi bliskimi. Należy zatem zauważyć, że każda sprawa cechuje się odmiennymi okolicznościami faktycznymi, natomiast sądowy wymiar sprawiedliwości polega na tym, aby te okoliczności właściwie rozważyć na gruncie norm prawa materialnego. W różnych sprawach każdy z poszkodowanych odmiennie przeżywa stratę osoby najbliższej, co wynika chociażby ze stopnia zażyłości z nieżyjącą już osobą oraz z konstrukcji psychiki strony dochodzącej zadośćuczynienia. Nie sposób wobec tego mówić

o uchybieniu zasadzie sprawiedliwości społecznej bądź równości wobec prawa, ponieważ indywidualnie ustalona krzywda powodów po śmierci ich matki może istotnie różnić się od szkody niemajątkowej strony występującej w innym postępowaniu o zadośćuczynienie.

Opierając się na tych okolicznościach - relewantnych przy szacowaniu wysokości zadośćuczynienia - Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten tylko sposób, że obniżył zasądzone na rzecz powodów kwoty z 60.000 zł do kwot po 45.000 zł, natomiast na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację w pozostałym zakresie jako nieuzasadnioną.

Skutkiem zmiany rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji była także korekta orzeczenia o kosztach procesu w oparciu o wyrażoną w art. 100 k.p.c. zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu.

Trzeba stwierdzić, że z kwoty 160.000 zł stanowiącej łączną wartość przedmiotu sporu została zasądzona na rzecz powodów kwota 90.000 zł, stanowiąca 56 % wartości pierwotnie dochodzonego roszczenia. Zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu, strony powinny ponieść jego koszty w takim stopniu, w jakim przegrały sprawę, a zatem strona powodowa w 44 %, a pozwany w 56 %. Koszty procesu wyniosły łącznie 8.938,19 zł, z czego powodowie wyłożyli 5.304,19 zł, zaś pozwany – 3.634 zł. Powodów, w myśl podanej zasady, powinny obciążać koszty w kwocie 3.932,80 zł ($8.938,19 \text{ zł} \times 44 \%$), natomiast pozwanego powinny obciążać koszty w rozmiarze 5.005,40 zł ($8.938,19 \text{ zł} \times 56 \%$), skoro jednak faktycznie powodowie ponieśli koszty w kwocie 5.304,19 zł, należy im się zwrot sumy 1.371,40 zł ($5.304,19 \text{ zł} - 3.932,80 \text{ zł}$). W związku z tym Sąd drugiej instancji na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. obniżył kwotę zasądzoną na rzecz powodów z 3.069,65 zł do kwoty 1.371,40 zł, o czym orzekł w punkcie I c) sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd odwoławczy orzekł na podstawie art. 100 zd. 1 i art. 102 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Apelacja pozwanego została uwzględniona w 50%, co powoduje, że koszty zastępstwa procesowego wzajemnie znoszą się. Jednak strona pozwana poniosła dodatkowo koszt opłaty sądowej od apelacji w wysokości 3000 zł. Zgodnie zatem z wynikiem sprawy powodowie winni zwrócić pozwanemu po 750 zł każdy. Uwzględniając jednak szczególny charakter roszczenia o zadośćuczynienie, mającego pełnić funkcję kompensacyjną oraz fakt, że ostatecznie wysokość przyznanej kwoty należy do oceny sądu, nie obciążono powodów obowiązkiem zwrotu stronie pozwanej połowy opłaty sądowej od apelacji.